

Cuprins

Abrevieri	5
Prefață	7
Introducere	9

PARTEA I. PERSOANA FIZICĂ CONSUMATOR

Capitolul I. Despre tratamentul legal aplicabil persoanelor fizice consumatori aflate în dificultate financiară.....	13
1. Considerații generale	13
2. Evoluția istorică a reglementării.....	23
2.1. Dreptul roman.....	24
2.2. Dreptul medieval.....	26
2.3. Evoluția legislației insolvenței persoanei fizice în dreptul românesc	31
Capitolul II. Supraîndatorarea – principala cauză a insolvenței particularilor.....	36
1. Modele moderne de măsurare a supraîndatorării; modelul original oferit de Legea nr. 151/2015.....	36
1.1. Modelul administrativ.....	51
1.2. Modelul subiectiv.....	51
1.3. Modelul obiectiv	52
1.4. Modelul original oferit de Legea nr. 151/2015	53
2. Principiile care guvernează falimentul personal	55
2.1. Principiile insolvenței persoanei fizice consumator din Legea nr. 151/2015	57
2.2. Compatibilitatea principiilor insolvenței cu Codul de procedură civilă.....	75

2.3. Principii ale insolvenței evidențiate la nivelul dreptului internațional.....	81
2.3.1. Principiile Comitetului Economic și Social European (2007).....	83
2.3.2. Principiile Inițiativei de la Viena (2012).....	84
2.3.3. Principii noi în Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului.....	86
2.3.4. Directiva (UE) 2019/1023 privind cadrele de restructurare preventivă, remiterea de datorie și decăderile, precum și măsurile de sporire a eficienței procedurilor de restructurare, de insolvență și de remitere de datorie.....	87
Capitolul III. Beneficiarii Legii nr. 151/2015 – regula și excepțiile	90
1. Regula.....	90
1.1. Debitorul persoană fizică, pentru datoriile necomerciale.....	90
1.2. Persoana fizică fără capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.....	103
2. Excepțiile de la regulă: profesiile liberale asupra cărora există o serie de interdicții.....	114
3. Debitori persoane fizice excluși de la aplicarea procedurilor de insolvență asupra cărora există o serie de interdicții.....	118
4. Condiții de acces la falimentul personal.....	130
5. Buna-credință.....	131
6. Domiciliul, reședința sau reședința obișnuită a consumatorului.....	133
7. Insolvența debitorului – vădită, nu și iminentă; criteriile obiective de analiză a îndeplinirii condițiilor pentru aplicarea procedurilor.....	138
7.1. Insuficiența fondurilor bănești disponibile.....	139
7.2. Neplata datoriilor pe măsură ce devin scadente.....	145
8. Insolvabilitatea debitorului persoană fizică.....	147
Capitolul IV. Tratamentul juridic al supraîndatorării – proceduri specifice	161
1. Reguli generale și comune tuturor procedurilor.....	161
1.1. Cine poate fi titularul cererii pentru a beneficia de protecția legii? Regula și excepțiile.....	162

1.2. Admisibilitatea cererii formulate.....	171
2. Reguli speciale.....	183
2.1. Înscrierea creanței – posibile soluții.....	184
2.2. Verificarea creanțelor.....	185
2.3. Adunare sau comitet al creditorilor?.....	189
2.4. Este posibilă suspendarea executărilor silite individuale?.....	192
2.5. Ce se întâmplă cu dobânzile?.....	198
2.6. Modalități de interpretare a votului în procedura de aprobare a planului de rambursare a datoriilor (persoane care sunt considerate că au acceptat planul). Posibilitatea infirmării soluției de respingere a planului sau situații în care tăcerea are valoare juridică.....	200
2.7. Locuința familială a debitorului insolvent.....	205
2.8. Transmiterea calității procesuale în procedură.....	211
2.9. Darea în plată specială.....	216
3. Eliberarea de datoriile reziduale.....	221
4. Desfășurarea procedurii pentru obținerea eliberării de datorii.....	224
5. Revocarea beneficiului eliberării de datoriile reziduale.....	228
6. Un fel de concluzie.....	231

PARTEA A II-A. PERSOANA FIZICĂ PROFESIONIST

Capitolul I. Considerații generale	234
1. Evoluția legislativă: de la Codul comercial la Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență nr. 85/2014.....	234
Capitolul II. Antreprenorul persoană fizică	245
1. Profesionistul persoană fizică.....	246
1.1. Întreprinderea și profesionistul.....	246
1.2. Persoana fizică autorizată.....	250
1.3. Întreprinderile Individuale.....	255
1.4. Întreprinderea familială.....	260

2. Patrimoniul antreprenorului individual.....	265
2.1. Patrimoniul de afectațiune	266
2.2. Fondul de comerț al antreprenorului individual.....	283
3. Răspunderea pentru obligațiile asumate de profesioniștii comerțului	287
Capitolul III. Insolvența persoanei fizice profesionist.....	298
1. Tratatamentul juridic al insolvenței antreprenorului individual	298
2. Cine sunt beneficiarii procedurilor de insolvență?	301
2.1. În procedura generală de insolvență	301
2.2. În procedura simplificată	309
3. Condiții de acces în procedură al antreprenorului individual. Reguli specifice	317
3.1. Insolvența vădită sau iminentă a debitorului. Metode de determinare a insolvenței	318
3.1.1. Modelul Beaver.....	328
3.1.2. Analiza discriminatorie multiplă	329
3.1.3. Modelul Logit	330
3.1.4. Algoritm de porționare alternativă.....	331
3.1.5. Rețelele neuronale	332
3.1.6. Scorul Z; situația antreprenorului individual	333
3.2. Verificarea și înscrierea creanțelor	340
3.3. Scadența anticipată a creanțelor neajunse la termen. Compatibilitatea art. 1.417 C. civ. cu prevederile din legislația insolvenței.....	352
3.4. Participarea creditorilor în procedură: adunarea și comitetul	366
4. Fizionomia debitorului din procedura insolvenței. Posibile soluții	391
4.1. Este profesionist supus insolvenței persoana fizică neautorizată?	392
4.2. Poate fi stabilit implicit patrimoniul de afectațiune?	397
4.3. Anularea actelor frauduloase.....	403
4.4. Mandatul ad-hoc și concordatul preventiv (posibil?)	407

4.5. Este inadmisibilă răspunderea personală a profesionistului individual?.....	413
5. Tratatamentul juridic al supraîndatorării antreprenorului individual aflat în insolvență	419
5.1. Soluții posibile pentru soluționarea crizei	420
5.1.1. Ipoteza persoanei fizice care deține bunuri în patrimoniul	421
5.1.1.1. Nu există un patrimoniu de afectațiune	424
5.1.1.2. Există un patrimoniu de afectațiune	431
5.1.2. Ipoteza persoanei fizice care nu deține bunuri în patrimoniul	443
6. În loc de concluzii	445
Concluzii	453
Propuneri de lege ferenda	475
Bibliografie	479

PARTEA I

PERSOANA FIZICĂ CONSUMATOR

CAPITOLUL I

Despre tratamentul legal aplicabil persoanelor fizice consumatori aflate în dificultate financiară

1. Considerații generale

1. Criza financiară a demonstrat, pe de-o parte, că nu există rețete magice care să pună la adăpost diversele categorii sociale, profesionale, culturale sau de altă natură astfel încât efectele sale devastatoare să nu le atingă. Pe de altă parte, acest flagel a adus în centrul preocupărilor societății – în special ale autorităților în măsură să adopte decizii specifice – problema prevenirii riscului de neplată a datoriilor acumulate atât de către persoanele juridice, dar mai ales de către persoanele fizice și, în egală măsură, regimul insolvenței debitorilor, persoane juridice sau fizice. Evoluția fenomenului a demonstrat că, în principal, cauza ajungerii în stare de încetare de plăți a persoanelor fizice este *supraîndatorarea* acestora.

Cercetările efectuate au demonstrat că, în ceea ce privește persoanele fizice, datoriile acumulate în perioada 2007-2008, într-un procent foarte ridicat, nu au mai putut fi achitate în anii care au urmat, iar, astfel, situația financiară dificilă existentă, instalată și de durată, a creat dificultăți serioase persoanelor supraîndatorate. Datele oferite de către Banca Națională a României² arată că, spre exemplu, în luna septembrie 2013, dintre cele 811.800 de persoane fizice care au beneficiat de un credit (raportat la numărul total de aproximativ 1.245.700 de credite acordate), 201.979 au restanțe la plata ratelor. De asemenea, o comparație a numărului total al

² Disponibile la www.bnr.ro/raport-statistic-606.aspx (accesat la 1 martie 2018).

creditelor acordate atât de către societățile bancare, cât și de cele nebancale cu numărul persoanelor creditate evidențiază că un număr de peste 400.000 de persoane au contractat mai multe împrumuturi, nu doar unul singur, iar suma totală restantă cu mai mult de 90 de zile, în aceeași perioadă de referință, era semnificativ mai mare față de cea raportată în luna septembrie 2010³.

Această tendință de creștere a datoriilor persoanelor fizice s-a păstrat și în perioada următoare. Datele oferite de Centrala Riscului de Credit⁴ evidențiază că, spre exemplu, în luna iulie 2020, dintre cei 1.449.708 debitori cu credite, un număr de 168.091 aveau restanțe la plata ratelor, iar din totalul creditelor acordate (2.521.473) un număr semnificativ (167.956) aveau restanțe la plata ratelor, fiind raportați de două sau mai multe persoane declarante, ponderea sumelor restante în totalul sumelor datorate fiind de 4,93%. Tendința de creștere a datoriilor debitorilor cu credite s-a menținut și în anul 2021, astfel că, spre exemplu, în iulie 2021, dintre cei 1.523.000 de debitori cu credite, un număr de 180.625 aveau restanțe la plata ratelor, iar din totalul creditelor acordate (2.698.905) un număr semnificativ (175.188) aveau restanțe la plata ratelor, fiind raportați de două sau mai multe persoane declarante, ponderea sumelor restante în totalul sumelor datorate fiind de 4,36%. Observăm, de asemenea, că din totalul creditelor acordate în iulie 2021 (218.541) sunt restante 4.521, în timp ce, pentru cele în valută, dintre 91.908 credite, sunt restante peste 1.500.

Statistici relativ recente⁵ relevă faptul că, în august 2021, valoarea totală a creditelor restante în lei ale populației și firmelor s-a cifrat la 4,58 miliarde de lei, în creștere cu 1,23% față de suma raportată în luna precedentă, în timp ce restanțele la creditele în valută au scăzut cu 9,79%, la 1,42 miliarde de lei (echivalent), conform datelor Băncii Naționale a României. Totalul creditelor în lei era, în august, de 220,893 miliarde de lei (cu 1% peste valoarea din luna precedentă), din care 84,587 miliarde de lei erau

³ Dacă în septembrie 2010 suma restantă nu era mai mare de 1.853 milioane de lei, în luna octombrie 2015 restanțele acumulate erau de 6.519 milioane de lei.

⁴ Disponibile la www.bnr.ro/raport-statistic-606.aspx (accesat la 1 martie 2018).

⁵ <https://ziare.com/economie/stiri-economice/restante-credite-lei-crestere-august-scadere-impurmuturi-valuta-1701948>, accesat la 11 noiembrie 2021.

sume contractate de agenții economici și 132,028 miliarde de lei împrumuturi luate de populație. Cât privește creditele în valută, acestea totalizau 92,01 miliarde echivalent lei în august 2021 (cu 0,11% mai mult față de iulie 2021), din care 55,203 miliarde de lei împrumuturi contractate de agenții economici și 29,155 miliarde de lei credite luate de populație.

2. O perspectivă interesantă asupra situației reale a creditelor neperformante este oferită de Biroul de Credit⁶. Conform datelor furnizate, în luna februarie 2018, numărul persoanelor fizice cu restanțe era de 715.298, ceea ce reprezintă de peste patru ori mai mult față de numărul persoanelor fizice care sunt înregistrate în evidențele Centralei Riscului de Credit deținute de Banca Națională a României. Valoarea totală a restanțelor înregistrate de Biroul de Credit era de 11,3 miliarde de lei, adică de peste două ori mai mare în raport de restanțele persoanelor fizice menționate în Centrala Riscului de Credit (6,1 miliarde de lei), deși numărul restanțierilor este mult mai mare, de aproximativ cinci ori, cunoscut fiind că împrumuturile sunt de valori mici, mai ales cele puse la dispoziția consumatorilor de către IFN-uri, și nu sunt supuse raportării.

Anul 2019 a păstrat ritmul descendent al anului anterior în ceea ce privește rata creditelor neperformante (scăderea fiind substanțială, cu aproximativ un punct procentual, ajungând la 4,8 în luna septembrie 2019), însă

⁶ <https://www.birouldecredit.ro>. Potrivit informațiilor publice existente, Biroul de Credit, înființat în august 2004, este o bază de date administrată privat, de către societățile bancare, și prelucrează informații referitoare la persoanele fizice care solicită sau obțin un credit. Categoriile de date prelucrate de către Biroul de Credit sunt următoarele: date de identificare ale persoanei vizate; date referitoare la angajator, la produsele de tip credit solicitate/acordate, la evenimente care apar în perioada de derulare a produsului de tip credit (cum ar fi cele referitoare la restructurarea/refinanțarea, darea în plată, cesiunea contractului de credit, cesiunea creanței); date referitoare la relațiile cu alte conturi: informații referitoare la produse de tip credit la care persoana vizată are calitatea de codebitor și/sau garant; date referitoare la insolvență: informații referitoare la persoanele vizate față de care s-a deschis o procedură de insolvență; numărul interogărilor efectuate de participanți pentru persoana vizată.

Își propune ca prin activitatea de raportare efectuată să ofere informații reale și actualizate cu privire la împrumuturile persoanelor fizice, obținute de la societățile bancare sau instituții nebancale, la bunurile achiziționate de la societățile de leasing (accesat la 27 august 2021).

ritmul a fost unul mai redus comparativ cu evoluțiile anterioare. Statisticile întocmite⁷ arată că rata de neperformanță a creditelor a cunoscut scăderi semnificative (1,1 puncte procentuale), în special la nivelul creditelor de consum (de la 9,2% în septembrie 2017 la 8,1% în septembrie 2018), fiind urmată de cea a împrumuturilor destinate achiziției de locuințe (de la 3,5% în septembrie 2017 la 2,8% în septembrie 2018) și de cea a cardurilor de credit (de la 3,2% în septembrie 2017 la 2,7% în septembrie 2018), volumul total al creditelor neperformante reducându-se cu 8,8% în intervalul septembrie 2017-septembrie 2018.

Statistici recente⁸ oferite de BNR relevă faptul că, „de la debutul pandemiei, soldul creditelor neperformante a crescut cu 7,7% (martie 2021) într-un ritm similar majorării expunerilor. Deteriorarea portofoliului creditelor acordate societăților nefinanciare s-a produs în special ca urmare a expunerilor garantate cu imobile comerciale, respectiv a celor acordate sectorului IMM. În cazul sectorului populației, deteriorarea este mai redusă și are la bază evoluțiile înregistrate de creditele negarantate. Rata creditelor neperformante a crescut la nivelul băncilor mari (4% în martie 2021, față de 3,7% în martie 2020), dar se menține pe un trend descrescător în cazul băncilor mici sau medii (4,2%, respectiv 3,6% în martie 2021). Contextul crizei sanitare a sistat curățarea bilanțieră, scoaterea în afara bilanțului a creditelor neperformante fiind reluată marginal în a doua parte a anului 2020, soldul write-off crescând la 16,1 miliarde de lei (martie 2021)”.

Banca Națională a României a menționat în Raportul întocmit (aferent lunii mai 2021) că „pierderea medie în caz de nerambursare pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare s-a diminuat cu 3,2 puncte procentuale, de la 48,2% în T4 2020 la 45% în T1 2021. În structură, s-a consemnat reducerea LGD (pierderea medie în caz de nerambursare – n.n.) pe toate segmentele de credite destinate populației (cu 5,9 puncte procentuale în cazul creditelor imobiliare, până la nivelul de 22,4%, cu 4,6 puncte

⁷ BNR, „Raport asupra stabilității financiare, decembrie 2018”, disponibil la https://www.bnr.ro/files/d/Pubs_ro/RSF/RSF2018_2.pdf (accesat la 1 martie 2019).

⁸ Datele sunt preluate din Raportul BNR asupra stabilității financiare, iunie 2021, disponibil la <https://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=19966>, accesat la 27 august 2021.

procentuale în cel al creditelor de consum garantate cu ipotecă, până la nivelul de 27,7%, și cu 1,5 puncte procentuale în cazul cardurilor de credit, până la 57,2%), cu excepția creditelor de consum negarantate cu ipotecă, pentru care valoarea LGD s-a menținut aproximativ constantă, la 60,5%”⁹.

3. Un studiu realizat relativ recent¹⁰ evidențiază două elemente esențiale: pe de-o parte, că, din perspectiva debitorilor, repartitia acestora nu este unitară la nivelul țării, existând zone geografice cu populație mai îndatorată decât altele, iar, pe de altă parte, că existența restanțelor uriașe la plata datoriilor exigibile este o realitate care nu mai poate fi ignorată.

Spre exemplu¹¹, locuitorii capitalei aveau, la finele lunii august, credite în lei restante în sumă de 1,803 miliarde de lei (1,780 miliarde de lei în iulie) și în valută de 523,8 milioane echivalent lei (646,3 milioane de lei în iulie), în timp ce totalul creditelor în lei contractate în capitală se cifra în august la 80,551 miliarde de lei (79,430 miliarde de lei luna precedentă), iar al celor în valută la 48,059 miliarde de lei (48,320 miliarde de lei în iulie).

Confruntat cu această realitate, legiuitorul român a fost nevoit să intervină și să adopte o lege care să reglementeze insolvența persoanei fizice, întrucât în prezent, atunci când un profesionist eșuează în afacerile sale și nu poate să-și plătească datoriile exigibile la scadență, acestuia îi este aplicată procedura insolvenței, la finalul căreia se va stabili dacă profesionistul

⁹ <https://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>, accesat la 8 iulie 2021.

¹⁰ http://www.keysfin.com/#/Pages/Harta_Datornicilor_din_Romania. Potrivit studiului efectuat, locuitorii municipiului București sunt cei mai îndatorați români, cu o datorie de 28,7 miliarde de lei, care reprezintă o treime din totalul banilor împrumutați de la societățile bancare (fără a fi incluse creditele în euro). Repartitia pe categorii de debitori evidențiază faptul că împrumuturile acordate persoanelor fizice din această zonă este de 11,2 miliarde de lei, din care pentru consum aproximativ 6 miliarde de lei, suma fiind mult mai mare (de trei ori) decât cea împrumutată pentru achiziția de imobile (locuințe sau terenuri). Ratele restante ale acestor împrumutați se ridică la suma de 3,32 miliarde de lei (în luna mai 2014). Cercetările efectuate au demonstrat, de asemenea, că lista datornicilor este completată de către locuitorii din Brașov (datorii restante de 658 milioane de lei), Constanța (573 milioane de lei) și Sibiu (527 milioane de lei). La polul opus se află locuitorii din Covasna (77 de milioane de lei), Caraș-Severin (87 milioane de lei) și Harghita (91 milioane de lei) (accesat la 1 martie 2019).

¹¹ <https://ziare.com/economie/stiri-economice/restante-cresite-lei-crestere-august-scadere-imprumuturi-valuta-1701948>.

va fi reintegrat în mediul economic sau va fi eliminat prin faliment. De aceea, este necesar ca și atunci când o persoană fizică este în încetare de plăți, fiindu-i imposibil să-și plătească datoriile sale scadente, să existe o reglementare legală care să stabilească procedurile prin care situația juridică a acesteia este reglementată.

4. Realitatea economică actuală, caracterizată de scăderea veniturilor populației, creșterea ratei inflației, șomajul galopant, deprecierea monedei naționale în raport de celelalte monede străine etc., impune adoptarea unor măsuri care să vină în sprijinul persoanelor fizice consumatori supraîndatorate, în principal, din cauze independente de voința acestora. Amintim doar cu titlu de exemplu situația consumatorilor care au contractat împrumuturi în franci elvețieni și care din cauza modificării cursului valutar nu sunt în măsură să suporte creșterea intervenită, Banca Națională a României susținând că, pentru aceste categorii de consumatori, o conversie în lei a creditelor la un alt curs valutar decât cel de la momentul realizării operațiunii sau intervenția băncii centrale pentru a modifica cursul franc elvețian/leu astfel încât să atingă valoarea din data de 14 ianuarie 2015 nu sunt soluții viabile¹².

Cu toate acestea, cotidianul demonstrează că litigiile în care consumatorii care s-au împrumutat în alte monede decât cele în care sunt plătiți (în special CHF) sunt foarte multe, iar situațiile particularilor de multe ori dramatice. Creșterea semnificativă a ratei de schimb valutar (de la un curs CHF/RON de 2,13 în decembrie 2007 la un curs de 4,55 în noiembrie 2020) a făcut ca cele mai multe credite luate în această monedă să nu mai poată fi plătite, educația financiară deficitară a consumatorilor de la momentul încheierii contractului de împrumut fiind un factor esențial în supraîndatorarea particularilor. Consumatorii apelează, în mod firesc, la instanțele de judecată, criticând din perspectiva dreptului consumatorului existența unor clauze abuzive în contractele încheiate. În egală măsură însă, debitorii se prevalează și de darea în plată reglementată de dispozițiile Legii nr. 77/2016, preferând să piardă atât bunul achiziționat, cât și sumele achitate în contul

¹² BNR – Analiza creditelor în franci elvețieni, disponibilă la http://www.bnr.ro/files/d/Pubs_ro/Analize/R20150210Guv_analiza.pdf (accesat la 1 noiembrie 2019).

datoriilor contractate doar pentru a se elibera de povara ratelor de credit în monedă străină.

O perioadă lungă de timp legiuitorul român a ezitat adoptarea unei legi care să ofere proceduri și soluții pentru situația acelor persoane fizice consumatori care nu mai pot face față datoriilor acumulate. Astfel, în Parlamentul României au fost supuse dezbaterei trei proiecte de acte normative¹³ care propuneau, în esență, realizarea unor minime modificări legilor insolvenței persoanelor juridice astfel încât acestea să fie aplicabile și persoanelor fizice consumatori. Niciunul dintre aceste proiecte nu a fost însă adoptat, principalul argument pentru avizele negative acordate de către Guvernul României la epoca respectivă fiind angajamentul asumat în negocierile purtate cu Fondul Monetar Internațional de a se abține de la adoptarea oricărei inițiative legislative care ar submina disciplina de creditare¹⁴. Ulterior însă, legiuitorul român a adoptat Legea privind procedura insolvenței persoanelor fizice nr. 151/2015¹⁵, dar a amânat aplicarea acesteia de mai multe ori¹⁶.

¹³ Primele proiecte de acte normative (două) sunt publicate sub numerele PLx105/2010, respectiv PLx288/2010, iar forma adoptată de Senatul României și trimisă Camerei Deputaților, care era camera decizională, a fost înregistrată sub nr. 186/2010. Acest proiect a rămas în lucru la Camera Deputaților, nefiind adoptat niciodată, iar, la data de 17 octombrie 2012, Guvernul a transmis Parlamentului României un punct de vedere negativ justificat de multiplele observații de fond asupra actului normativ. Al treilea proiect a fost publicat sub nr. 417/2013 și a fost avizat negativ de către Consiliul Legislativ, Guvernul României, Comisia Juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări, precum și de Comisia economică, industriei și servicii.

¹⁴ O.U.G. nr. 45/2013 privind ratificarea Scrisorii de intenție semnate de autoritățile române la București la 12 septembrie 2012, aprobată prin Decizia Consiliului directorilor executivi ai Fondului Monetar Internațional din 28 septembrie 2012, precum și a Scrisorii semnate de autoritățile române la București la 8 martie 2013, aprobată prin Decizia Consiliului directorilor executivi ai Fondului Monetar Internațional din 15 martie 2013, prin care se solicită prelungirea Aranjamentului stand-by dintre România și Fondul Monetar Internațional, de tip preventiv, intrat în vigoare prin Scrisoarea de intenție semnată la București la 10 martie 2011, aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 25 martie 2011, publicată în M. Of. nr. 309 din 29 mai 2013.

¹⁵ Publicată în M. Of. nr. 464 din 26 iunie 2015.

¹⁶ Inițial, prin O.U.G. nr. 61/2015, termenul fiind prorogat până la 31 decembrie 2016; ulterior, a fost adoptată O.U.G. nr. 98/2016, publicată în M. Of. nr. 1030 din 21 decembrie 2016,

5. Până la data la care Legea nr. 151/2015 a intrat în vigoare, debitorii persoane fizice consumatori care aveau întârzieri considerabile la plata creanțelor certe, lichide și exigibile erau supuși procedurilor de executare silită reglementate prin normele Codului de procedură civilă, la cererea creditorilor, procedura fiind însă una costisitoare, întrucât cererea este supusă taxei judiciare de timbru și onorariului pentru executorul judecătoresc care realizează executarea silită. În același timp, aceste proceduri sunt și de durată, întrucât debitorul urmărit poate să conteste, pe calea contestației la executare, fiecare act de executare silită întocmit¹⁷, iar pe rolul instanțelor judecătorești există un număr considerabil de astfel de litigii¹⁸.

De altfel, procedura executării silite în condițiile Codului de procedură civilă reprezintă o opțiune pentru creditor doar dacă debitorul său deține bunuri, creditorul beneficiar al unei cauze de preferințe având un regim privilegiat. Aceasta întrucât, în condițiile și termenele reglementate de noul Cod de procedură civilă (Cartea a V-a), creditorul poate solicita executorului judecătoresc realizarea creanței sale.

Însă această executare silită, permisă în condițiile Codului de procedură civilă, nu este o modalitate eficientă de realizare a creanței pentru creditorii care nu beneficiază de o cauză de preferință sau atunci când debitorul are datorii certe, lichide și exigibile față de mai multe persoane. În condițiile reglementate de art. 870 alin. (1) C. pr. civ. și art. 869 alin. (2) și (4) din același act normativ, un creditor care nu a inițiat o procedură de executare

---

iar termenul de intrare în vigoare a legii a fost prorogat până la data de 1 august 2017; prin O.G. nr. 6/2017, publicată în M. Of. nr. 614 din 28 iulie 2017, termenul de intrare în vigoare a legii se prorogă din nou până la 1 ianuarie 2018.

¹⁷ În condițiile stabilite de art. 712 C. pr. civ., cei interesați sau care sunt vătămați prin executarea realizată pot face contestație „împotriva executării silite, a încheierilor date de executorul judecătoresc, precum și împotriva oricărui act de executare”; de asemenea, refuzul executorului de a îndeplini executarea silită ori alt act de executare prevăzut de lege, dar și de a oferi eventuale lămuriri privitoare la aplicarea titlului executoriu sau la înțelesul, respectiv întinderea acestuia sunt motive care deschid calea unei contestații la executare.

¹⁸ Din datele statistice oferite de Consiliul Superior al Magistraturii, disponibile la <http://old.csm1909.ro/csm/index.php?cmd=24>, rezultă că, în anul 2018, 51,1% din totalul dosarelor civile aflate pe rolul judecătorilor reprezintă contestații la executare silită, adică un număr de 1.033.829 dosare (accesat la 1 noiembrie 2019).

silită împotriva debitorului său își mai poate realiza creanța sau doar o parte a acesteia într-o procedură de drept comun, conform ordinii de distribuire prevăzute de art. 865-868 C. pr. civ., numai dacă și-a depus la executorul judecătoresc titlul de creanță, original sau în copie certificată, și a evidențiat atât capitalul, cât și dobânzile și cheltuielile ce îi sunt datorate într-un termen de maximum 10 zile calculat de la data la care a avut loc consemnarea sumei obținute din vânzare. După expirarea acestui termen, conform art. 869 alineat final C. pr. civ., participarea oricărui alt creditor la distribuirea sumelor rezultate din valorificarea bunului nu mai este posibilă.

Procedura de executare silită este îngreunată de legiuitor și prin condiția impusă de art. 4 alin. (3) din Legea nr. 297/2018¹⁹, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 196/2020, referitoare la înscrierea în Registrul Național de Publicitate Mobilieră a înscrisurilor sub semnătură privată care, potrivit legii, sunt valabil încheiate și au caracter de titlu executoriu. Această cerință suplimentară (care presupune și un cost suplimentar impus de înscrierea în RNPM) vizează doar punerea în executare a respectivului titlu, iar nu valabilitatea sa. În ceea ce privește corelarea acestei dispoziții cu art. 641 C. pr. civ.²⁰, menționat și de Curtea Constituțională în cuprinsul Deciziei nr. 238/2020, în cazul acelor înscrisuri sub semnătură privată care sunt titluri executorii numai dacă sunt înregistrate în registre publice, observăm că mai întâi trebuie satisfăcută această condiție (de a fi titlu executoriu), care este o condiție de executorialitate, iar ulterior acestea trebuie înscrise și în RNPM. De exemplu, un contract de asistență juridică va fi înregistrat în registrul oficial de evidență, iar apoi și în RNPM, dacă se dorește punerea în executare²¹.

¹⁹ Publicată în M. Of. nr. 1184 din 7 decembrie 2020.

²⁰ Decizia C.C.R. nr. 238/2020 a fost publicată în M. Of. nr. 666 din 28 iulie 2020.

²¹ Această dispoziție legală generează dificultăți în practica judiciară. Astfel, de exemplu, dacă titlul executor este reprezentat de un contract de asistență juridică, se pune problema corelării dispozițiilor din legislația specială, a profesiei de avocat, cu art. 4 alin. (3) din Legea nr. 297/2018, întrucât raporturile dintre avocat și client sunt guvernate de principiul confidențialității. Întrebarea care apare este aceea dacă prin înregistrarea în RNPM se încalcă confidențialitatea. Este necesar acordul clientului pentru o astfel de înregistrare? Dacă răspunsul este afirmativ, atunci practic nu va putea exista niciodată o executare silită în această materie, întrucât un asemenea acord nu ar fi dat niciodată câtă vreme se urmărește tocmai executarea respectivului client de către avocat pentru onorariul datorat.

Relativ recent²², Curtea Constituțională, în cadrul controlului legilor posterior promulgării, cu unanimitate de voturi, a **admis** excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 297/2018 privind publicitatea mobilă, republicată, sunt neconstituționale. Dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale au următoarea redacție: „Înscrisurile sub semnătură privată care, potrivit legii, sunt valabile încheiate și au caracter de titlu executoriu, pot fi puse în executare numai sub condiția înscrierii în Registru”.

Se impune observația potrivit căreia, în condițiile art. 706 C. pr. civ., dreptul de a solicita și obține executarea silită se prescrie într-un termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel, iar termenul de prescripție începe să curgă de la momentul la care se naște acest drept, iar în cazul hotărârilor judecătorești sau al celor arbitrale, de la data rămânerii lor definitive. Prin urmare, sub rezerva că nu intervine o cauză de suspendare a cursului prescripției, în condițiile art. 708 C. pr. civ., sau de întrerupere a acestuia, potrivit art. 709 C. pr. civ., creditorul pierde dreptul de a cere și obține executarea silită a debitorului său într-un termen de 3 ani, chiar dacă este posibil ca ulterior acestui interval de timp debitorul său să obțină venituri sau bunuri care să îi permită încasarea creanței.

6. Așa fiind, putem susține că intervenția legiuitorului prin adoptarea Legii privind procedura insolvenței persoanelor fizice nr. 151/2015 poate oferi soluții viabile, pe de-o parte, pentru creditorii care dețin creanțe care pot fi puse în executare, fiind certe, lichide și exigibile, dar pe care nu și le pot recupera de la debitorul supraîndatorat, iar, pe de altă parte, pentru consumatorul care nu mai poate face față datoriilor sale, din motive care nu îi sunt imputabile.

Adoptarea legii, realizată după o perioadă relativ mare de timp de la momentul apariției situațiilor de supraîndatorare și care ar fi impus măsuri de protecție ale consumatorilor care nu mai puteau achita la scadență datoriile acumulate, nu este la adăpost de critici. Astfel, încă din titlul său – Legea privind procedura insolvenței persoanelor fizice – legiuitorul creează,

²² În ședința din 4 noiembrie 2021 – <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-4-noiembrie-2021>.

voit sau poate nu, confuzii cu privire la chiar beneficiarii săi, cunoscut fiind faptul că există persoane fizice (profesioniști, comercianți) care sunt supuse reglementărilor insolvenței în condițiile Legii nr. 85/2014. Modalitatea de reglementare a procedurilor de insolvență și chiar datoriile avute în vedere pentru stabilirea măsurilor de protecție prin intermediul procedurilor de insolvență par să acrediteze ideea conform căreia această reglementare este adresată exclusiv persoanelor fizice consumatori, adică acelor particulari care intră în diverse raporturi juridice, generate de consumul de bunuri, servicii etc.

2. Evoluția istorică a reglementării

7. Imposibilitatea plății datoriilor exigibile la data scadenței acestora nu este o problemă nouă a societății moderne. Din toate timpurile au existat datornici care la un moment dat, din diverse motive (război, boală, ignoranță, lipsa educației etc.), s-au aflat în imposibilitatea plății datoriilor acumulate.

Cercetările efectuate în materia insolvenței au demonstrat că nu au existat preocupări sistematizate pentru configurarea noțiunii sau a reglementărilor care privesc insolvența persoanei fizice. S-a afirmat chiar²³ că tratarea din punct de vedere istoric a subiectului este neinteresantă, imposibilă sau inutilă. Cu toate acestea însă, s-a susținut²⁴ că o astfel de analiză ar trebui să constituie o preocupare multidisciplinară a sociologilor care studiază evoluția clasei debitorului de-a lungul timpului, a economiștilor a căror preocupare de studiu este dezvoltarea comerțului și a creditului, dar și a juriștilor pentru a înțelege originea și drepturile legale ale creditorilor și îmbunătățirea statutului lor, subliniindu-se că imposibilitatea definirii insolvenței în termeni care să o facă general aplicabilă derivă din varietatea sistemelor judiciare care au existat în perioade de timp diferite, la diferite popoare, dar și relația dintre ele.

²³ E. Jenks, *A Short History of English Law* (1912), p. 382, disponibil la <https://archive.org/details/shorhistoryofen00jenk> (accesat la 1 martie 2018).

²⁴ L.E. Levinthal, *The Early History of Bankruptcy Law*, *University of Pennsylvania Law Review and American Law Register*, Vol. 66, No. 5/6 (apr., 1918), pp. 223-250, disponibil la <http://jstor.org/stable/3314078> (accesat la 1 martie 2018).